ספרות עזר · אנציקלופדיות · שדי חמד

שדי חמד אסיפת דינים
מערכת סוכה

רבי חיים חזקיהו מדיני

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שדי חמד אסיפת דינים מערכת סוכה

רבי חיים חזקיהו מדיני

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שדי-חמד-אסיפת-דינים-מערכת-סוכה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

מערכת סוכה 5
סימן א (בחיוב סוכה וברכותיה) 5
אות א 5
אות ב 5
אות ג 6
אות ד 6
אות ה 6
אות ו 7
אות ז 8
אות ח 8
אות ט 9
אות י 9
סימן ב (בהכשר סוכה ודיניה) 9
אות א 9
אות ב 10
אות ג 10
אות ד 10
אות ה 11
אות ו 14
אות ז 15
אות ח 16
אות ט 17
אות י 19
אות יא 21
אות יב 21
אות יג 22
אות יד 23
אות טו 24
אות טז 25
מפתחות מערכת סוכה 25
סימן א (בחיוב סוכה וברכותיה) 25

סימן ב (בהכשר סוכה ודיניה) 26

מערכת סוכה

סימן א (בחיוב סוכה וברכותיה)

אות א

מי שהיה שליח מצוה בחוה"מ סוכות דפטור מסוכה כמ"ש בסימן תר"ס נסתפק הרב השואל בשו"ת כתב סופר סי' קי"ט אם השליח נוטל שכר ממשלחו אם גם בזה פטור מהמצוה דמדברי רש"י סוכה דף כ"ו ד"ה ותגריהן יש לדקדק דדוקא אם כונתו הוא להמציא ולזכות למי שצריך הוא דפטור והגאון המחבר הביא דברי המגן אברהם סימן ל"ח סעיף קטן ח' ושקיל וטרי בדברי קדשו ומסיק כדמשמע מרש"י הנ"ל דלא אמרו עוסק במצוה וכו' אלא כשכולה לה' ואין לו בה הנאה לעצמו ושיש פנים מסבירות להלכה מתוך הסוגיא ושיטת הרי"ף והרמב"ם והשלחן ערוך וכל שכן בנדון דידן שלפי הנראה עיקרו של השליח להנאתו מתכוין דלא נפטר ממצות סוכה וכיוצא בה:

אות ב

אם גשמים יורדים בלילה ראשונה של סוכה שחייב לאכול כזית בסוכה נחלקו הפוסקים אם יברך לישב בסוכה עיין בטורי זהב סימן תרל"ט סעיף קטן י"ז שכתב שיברך לישב בסוכה וכן כתב בשלחן ערוך הרב מוהרש"ז שם אות י"ח וכן כתב השבות יעקב חלק ג' סימן מ"ה שהביא בשערי חשובה אות י"ג אך הפרי מגדים במשבצות זהב שם כתב שלא לברך לישב בסוכה דספק ברכות להקל וכונתו דכיון שיש פוסקים דסברי דאפילו בלילה הראשונה כשיורדים גשמים אינו חייב לאכול כזית בסוכה ונהי דמחמירינן כדעת הסוברים דלאכילת כזית אין לאדם מקום פטור מכל מקום לענין ברכה ראוי לחוש לדעת הסוברים דאינו חייב לאכול בסוכה ולא יברך וכן כתב בחיי אדם כלל קמ"ו אות ט' וכן כתב הרב מוהר"א די טולידו בתשובה שבספר יבא הלוי בחידושיו לסימן תרט"ל וכתב שכן עשה מעשה בשנה אחת שירדו גשמים בליל ראשון ושכן היה מורה הרב רוב דגן וכן כתב בספר זכרנו לחיים חלק א' שכן נהג מר אביו גם בספר ישרי לב דף ח' עמוד ד' הביא מסקנת מוהר"א די טולידו הנ"ל בשתיקה ומה שכתב הרב המגיה שם בעמוד ב' על דברי מוהר"א די טולידו הנ"ל ולא נהגו כן עיין שם כבר השיגו בספר זכרנו לחיים חלק ב' ואם כן נראה ודאי דנכון לאכול כזית בלא ברכה לישב בסוכה:

ומי שעושה סוכתו תחת הגג ואחר כך מסיר הרעפים ובערב סוכות ירדו גשמים רבים ואי אפשר להסיר הרעפים מערב יום טוב שאל השואל בשו"ת מוהר"ם ריקאנטי האחרונים בסימן י"ו אם מותר להסיר הרעפים ביום טוב על יד נכרי משום שהוא לצורך מצוה

והשיב דלומר לנכרי ביום טוב עצמו פשיטא דאסור (והביא פסק מרן בסימן ש"ז ובסימן תקפ"ו והיש אומרים שכתב הרמ"א בסימן ער"ו לענין נר שבת ומה שכתב המגן אברהם דדוקא בדבר שגופו נהנה וכו' וקצת מדברי רבנן קדישי בזה) ומה שיש להסתפק הוא אם מותר לומר לנכרי מערב יום טוב שיסיר הרעפים ביום טוב דאף דפסק הטור בסימן ש"ז דאמירה לנכרי מערב שבת שיעשה בשבת אסור אולי לצורך מצוה מותר והביא מה שכתב המרדכי שהביא מרן הבית יוסף בסימן רמ"ה על הקונים המכס ומ"ש על זה במשנה למלך פרק ו' מהלכות שבת ושקיל וטרי בהיכא דאיכא תרתי לטיבותא שהוא קודם השבת וגם אינו מלאכה גמורה וכן כשהוא מלאכה גמורה אלא שהוא קודם השבת וגם לצורך מצוה ומסיק דכיון דקובע לו לעשות מלאכתו בשבת ויום טוב אף שאומר לו קודם השבת אסור ובלאו הכי כיון שמה שעושה מלאכה הוא בביתו של ישראל ובמחובר אסור אף למאן דמתיר בהדלקת הנר לצורך מצוה אלו תורף דבריו:

אות ג

לפי מה שכתב הרמ"א בסימן י"ז סעיף ב' דנשים אין להם ללבוש ציצית דאינו חובת גברא שאפילו איש אינו חייב לקנות טלית בת ארבע כנפות אלא אם קנה הוא שחייב הטיל בו ציצית כמו שכתב שם הטורי זהב יש להסתפק אם נשים יכולות לחייב עצמו לאכול בסוכה ולברך דהא סוכה נמי חוץ מליל יום טוב ראשון אין חייב לאכול בסוכה אלא שאם בו לאכול חייב לאכול בסוכה ויש לומר דעל כל פנים בשינה איכא חיובא ולכן צריך עיון לדינא וכו'. שואל ומשיב מהדורא ב' חלק ב' סימן ח' ועיין שם עוד בעיקר הדין דנשים אי יכולות לחייב עצמן במצות עשה שהזמן גרמא:

אות ד

אם נאנס בלילה ראשונה ולא אכל נסתפק הרב הפרד"ס בספר אות היא לעולם חלק ב' דף פ"ו עמוד א' אי חייב בתשלומין ומסיק דאינו חייב בתשלומין וכן מתבאר לעניות דעתי מדברי מרן חיד"א ז"ל בסימן תרפ"ז גבי מגילה דאין לה תשלומין משום דלא דמי לתפלה דרחמי נינהו עיין שם הוא הדין לאכילה בסוכה ובלאו הכי לענין נאנס ולא קרא בלילה כתב שם מרן חיד"א דפשיטא דליכא תשלומין על מה שהיה פטור בשעת חיובו ולא נצרכה אלא לטעה או שכח עיין שם וק"ל:

אות ה

בלילה ראשונה דצריך להקדים ברכת סוכה לברכת שהחיינו אם הקדים שהחיינו לסוכה ושוב נזכר כתב הרב כמוהר"א אדאדי נר"ו בספר ויקרא אברהם סימן ל"ב שצריך לחזור ולברך שהחיינו בשביל סוכה (שם כתב לומר שהחיינו בקידוש היום והיינו משום

דמה שנזכר הוא ביום אבל אם נזכר בלילה תכף יברך ולמה יניח מלברך עד למחר) אך במפתחות שם מסיק דכיון שלא בא דבר זה מפורש בפוסקים יש לומר דשב ואל תעשה עדיף:

ובלילה שניה שנחלקו הפוסקים אם להקדים ברכת סוכה לשהחיינו או להקדים שהחיינו לסוכה כמבואר ברבני האחרונים בסימן תרמ"ג וסימן תרס"א הנה בשו"ת עמודי אור סימן ל"ו הכריע להקדים סוכה לזמן גם בליל שני על פי הירושלמי פרק ז' דברכות הלכה א' חנן בר אבא אמר בשם רב יקנ"ה סוכה זמן והיינו ודאי בליל שני דאילו ליל ראשון ליכא הבדלה ע"ש וגם בשו"ת שואל ומשיב מהדורא ג' חלק ב' סימן קנ"ג האריך בזה ע"ש ומנהגינו כפסק מרן דבליל ב' של יו"ט זמן ואח"כ סוכה כמו שכתב מרן חיד"א במחזיק ברכה סי' תרמ"ג ואף שראיתי להכהן הגדול הגאון בנין שלמה נר"ו בהקדמה שניה דף ב' ע"ב שכתב בשם הגאון מר אחיו רב"ך שהאריך בתשובה בחריפות ובקיאות נפלא והסכים לדעת הנודע ביהודה דגם בליל שני יאמר סוכה ואחר כך זמן וכן היה נוהג בעצמו מכל מקום לגבי דידן מידי פלוגתא לא נפיק ואין לשנות מה שנהגנו כפסק מרן:

אות 1

מי שלא אכל בליל ראשונה כתב הרב הפרד"ס הנ"ל (באות ד') דהרב קול אליהו סי' מ"א צידד צדדים אם חייב לברך שהחיינו בכניסתו ביום ואינו מצוי אצלי לראות מסקנתו אך בספר ישרי לב דף ח' ע"ב כתב רב המגיה נר"ו בשם תשובת הרב בית חדש דמי שלא אכל בלילה ראשונה בסוכה מרוב גשמים דהאריך להוכיח דאינו מברך זמן בכניסתו לסוכה ביום ראשון עיין שם ותמיהני עליו שהביא תשובת הבית חדש כאילו חדשות הוא מגיד מה שלא נזכר בדברי הפוסקים במקומו וכאילו הדבר מוסכם לכולי עלמא והלא עיין רואה בסימן תרמ"א סעיף א' דכתב שה הרמ"א דאם לא אכל בלילה ראשונה מברך זמן כשאוכל בסוכה וכונתו דכשנכנס ביום לאכול בסוכה מברך וכן מפורש בדברי הרב הלבוש והרב באר היטב שם מביא תשובת הרב בית חדש דחולק על הרמ"א וכתב דבשו"ת משאת משה חולק על הבית חדש וכתב דצריך לברך ובדגול מרבבה שם כתב לתמוה על דברי הרמ"א וציין שראה באליה רבה שמביא תשובת הרב בית חדש שחלק על הרמ"א וספר אליה רבה אינו מצוי אצלי אך ראיתי בשערי תשובה שם שכתב דהאליה רבה חולק על הבית חדש והביא דברי הכלבו וכן בברכי יוסף הביא דברי ארחות חיים שכתב כדברי הר"ן שממנו מקור דברי הרמ"א ושגם השבות יעקב חלק א' סימן מ"ב כתב דהעיקר כהרמ"א ועיין שם בפרי מגדים ובדברי מנחם מביא שכן דעת מוהריק"ש

כהרמ"א כמו שכתב היד אהרן וכו' וכן כתב בחיי אדם כלל קמ"ז סוף אות ט' הרי מבואר דסברת הרב בית חדש אינה מוסכמת גם מקרוב נדפס בית מאיר על ארח חיים וראיתי בסימן תרמ"א שהאריך בזה ומסיק דאין לעשות כמו שכתב הבית חדש שלא לברך ביום אלא לתלותו בלילה על הכוס אלא יברך ביום זמן על הסוכה ויכוון דאינו מברך אלא על הסוכה ולא אחג דאף דאמרינן סוכה מכח חג קאתי היינו דמסתמא קאי נמי על החג אבל אם מכוין בפירוש שאינו רוצה לברך בזה על החג שוב בלילה אינה לבטלה עד כאן תורף דב"ק גם בספר יבא הלוי סימן תרמ"א שקיל וטרי בדברי תשובת הבית חדש וכתב דדברי הבית חדש נופלים מן היסוד ואין חשש ברכה לבטלה עי"ש:

אות ז

סוכה בשמיני עצרת דיתובי יתבינן ולא חיישינן משום בל תוסיף כתבו הפוסקים הטעם משום דלא מוכחא מילתא דמשום מצוה הוא יושב דפעמים שסוכתו עריבה עליו ויושב בה ולפי זה נראה דאם אין האויר טוב דהיינו שיש קור גדול או מעט גשם או שאר צער דאין לישב בסוכה משום דנראה כמוסיף דודאי אין לומר בזה שפעמים שסוכה עריבה עליו דאטו בשופטני עסיקינן שערב לו הקור או הגשם. וגם אם הוא מצטער בענין שאינו רשאי לברך אם כן הוי כשינה ואין היכר בברכה אך אפשר לומר לאידך גיסא שאין זה נראה כמוסיף כיון דאף בסוכות היה פטור מלישב בה בזה האופן וצ"ע הגאון בשו"ת מוהר"ם מרוטרונבורק האחרונים סוף סימן ז':

אות ח

בשמיני עצרת דקיימא לן יתובי יתבינן ברוכי לא מברכינן ונחלקו הפוסקים בסימן תרס"ח לענין שינה אי שרי לישן בסוכה או לא הנה בשו"ת כתב סופר סימן ק"כ האריך בזה והביא מעשה רב הגאון אביו חתם סופר שאחר סעודת קבע וירד משה מן הסוכה לדירת קבע לישן שם וכשנכנס לחדרו אכל שם ענבים ושאר מיני פירות ומסתמא כן ראה מרבו ז"ל וביאר שם דרש"י בסוכה דף מ"ח סבירא ליה כראבי"ה דאסור לישן בשמיני עצרת בסוכה. ושמדברי האגודה מוכח דסבירא ליה דהעיקר לדינא הוא כראבי"ה ותמה על מה שכתב האליה רבה ונמשך אחריו בברכי יוסף דהאגודה חולק על ראבי"ה עיין שם באורך ובשו"ת שואל ומשיב מהדורא ג' חלק ב' סימן צד"ק שקיל וטרי בדברי הפוסקים בזה עיין שם ובהדורא ב' חלק ב' סימן ט' (ד"ה והנה בהא דאמרו) ושם באותו סימן שקיל וטרי טובא במה שנחלקו הפוסקים בסוף סימן תרס"ח אם מותר לאכול בליל שמיני עצרת מבעוד יום והאריך לישב השגות הרב טורי זהב על הרש"ל עי"ש:

אות ט

שמיני עצרת שחל להיות בשבת ושכחו שצריכים לישב בסוכה וערכו שלחן והדליקו נרות בבית אין להתיר לטלטל הנרות על ידי עכו"ם להביאם לסוכה דאף על גב דפסיק רישיה דלא ניחא ליה לדעת התוספות מותר במקום מצוה וגם כמה פוסקים סבירא להו דשבות דשבות מותר במקום מצוה מכל מקום כיון דמצד מצוה הוא דאתינן עלה אם כן מיחזי כמוסיף יום שמיני דהא מה שאנו יושבים בסוכה בשמיני עצרת וליכא משום מוסיף הוא משום דאין כונתינו למצוה דפעמים שסוכתו עריבה עליו אבל בנדון זה אי אפשר להתיר אלא משום מצוה ממילא הוי כמוסיף לכן שב ואל תעשה עדיף ומצורף לזה דעת הנוהגים שלא לאכול בשמיני בסוכה על פי מדרש תנחומא כדי שיתפללו על הגשם בלב שלם ואף דכל הפוסקים חלקו על המנהג מכל מקום הרי בלאו הכי נראה נכון כמו שכתבתי אלו תורף דברי הגאון בשו"ת מוהר"ם מרוטרונבורק האחרונים סימן ז' עיין שם באורך:

אות י

בן חוצה לארץ שנמצא בארץ ישראל בשמיני עצרת דלבני חוצה לארץ קימא לן יתובי יתבינן ברוכי לא מברכינן ובני ארץ ישראל אין יושבים בסוכה והאורח בן חוצה לארץ שנמצא שם סמוך על שלחן בעל הבית נסתפק הרב הפרדס בספר אות היא לעולם חלק ב' דף פ"ז ע"ב אם חייב בסוכה או נגרר אחר הבעל הבית ואחר שנשא ונתן בדבר העלה להלכה ולמעשה דפטור דכיון דהבעל הבית ובני ביתו אין יכולים לישב בסוכה כשרה אם הוא לבדו ישב בסוכה אין לך מצטער גדול מזה וכללא הוא מצטער פטור מן הסוכה ומה גם דאינו חייב בסוכה מתורת ודאי אלא משום ספק עי"ש דב"ק בנועם שיח שפתי צדיק:

סימן ב (בהכשר סוכה ודיניה)

אות א

סוכה על גבי עגלה הישן תחתיה כישן תחת המטה הכי תניא בתוספתא וכתב הרב בית השואבה בדיני הישן בסוכה אות ז' בשם ה"ה בספר חסדי דוד ז"ל דתנא דמתניתין מדתני הישן תחת המטה ולא תני תחת העגלה משמע דתחת העגלה יצא וטעמא דמטה חשיב קבע טפי מעגלה לפי שעשויה להלך ודמי לאהל זרוק ולאו שמיה אהל והכי קיימא לן והיינו טעמא שהשמיט הרמב"ם עגלה ולא נקט אלא מטה וכן עיקר עד כאן ועיין מה שכבתי בזה בשדי חמד בחלק הכללים מערכת האל"ף כלל רכ"ח:

אות ב

במאי דקיימא לן דאין לעשות הסכך קודם הדפנות כמו שכתב הרמ"א סימן תרל"ה ובדיעבד נחלקו רבני האחרונים עיין טורי זהב ומגן אברהם וברכי יוסף שם ונשאל מרן החבי"ף בספר לב חיים חלק ב' סימן ר"ט במי שעשה שני דפנות שלימין מגיעים לסכך וטפח בדופן שלישי ונתקלקל הטפח אם יש בזה משום תעשה ולא מן העשוי והביא דעת הפוסקים דאין לחוש בדיעבד וכתב דמצד אחר יש להקל לפי מה שכתב הרמ"א דאם עשה טפח סמוך לסכך מותר לסכך קודם שיעשה שאר הדפנות אם כן כל שכן בנדון זה שיש שני דפנות שלימין עיין שם ולעניות דעתי מצד זה אין להקל משום דלא כתב הרמ"א כן אלא כשכל השלשה דפנות מגיעות לסכך טפח וכן כתב להדיא הרב בית השואבה בדיני סוכת נגב"ך אות י"א עי"ש ולכן מה שיש להקל בנדונו הוא משום דהוא דיעבד וכמסקנת הגאון מרן חיד"א והרב בית השואבה הנ"ל עיין שם והגם דבביאורי הגר"א הכריח לפסול אף בדיעבד הנה בשו"ת עמודי אור סימן ט"ל שקיל וטרי בראיתו ומסיק דנראה לו ראיה ברורה דאם קדם הסיכוך לדפנות כשרה בדיעבד עיין שם:

אות ג

אם מותר לעשות הסוכה על ידי עכו"ם הנה כשעושה עכו"ם בלתי ישראל עומד על גבו ובלתי שום כונה פשיטא דפסולה וכמ"ש. אלא צריך לידע אם מותר על ידי פועל עכו"ם וכו'. לב חיים חלק ב' סימן ר"ט והדברים תמוהים לקוע"ד דהרי הלכה רווחת בסימן תרל"ה דסוכת עכו"ם כשרה אף שלא נעשית בכונה ולא ישראל עומד על גבו ומה שכתב שם (בד"ה ולענין מעקה) בשם חמ"י אינו אלא זהירות ומשנת חסידים והיה לו להביא הדין הפשוט בש"ס ופוסקים סימן תרל"ה ולכתוב הזהירות ולא לכתוב דפסולה ומה שכתב שם לענין פועל נכרי אי הוי כידו של בעל הבית עיין מה שרשמתי בשדי חמד בחלק הכללים במערכת האלף אות קמ"ו ואין שייך זה לענין עשיית הסוכה דמן הדין סוכת נכרים כשרה:

אות ד

סוכה של שני דפנות כהלכתן ושלישית טפח ונתקלקל הטפח ביום טוב שני הסמוך לשבת ואין לו שכן כי אם חוץ לעירוב כל כי הא חשיב צורך גדול ומותר לומר לעכו"ם שיתקן הטפח שנתקלקל ומה גם דלא אוושא מילתא בקביעות עץ אחד ואם אפשר להעמיד הטפח ההוא על ידי שיניחו סמוך לו כסא או ספסל או שיהיה הכסא והספסל במקום טפח הנה מה טוב. מרן החבי"ף בספר לב חיים חלק ב' סימן ר"ט:

ובשו"ת עטרת חכמים סימן ו' כתב דאם נפל הסכך והדפנות ביו"ט אין להתיר לבנות הדפנות על ידי עכו"ם אבל להניח הסכך אם לא יהיה נעשה בהנחתו מלאכה של איסור כגון מחתך וכדומה נראה לצדד להתיר דאין בהנחה כזו בלי קישור וחיבור לתא דאיסור בנין דאורייתא ושבות דשבות במקום מצוה מותר אלא דיש להסתפק אי שרינן יותר מכדי הכשר סוכה דאף על גב דהיותר הוי כמוסיף על אהל עראי דשרי יש לומר דדוקא אם האהל עראי נעשה מערב יום טוב הוא דשרי תוספת זה אבל זה עיקר האהל נעשה ביום טוב אפשר דאסור ודין כזה לא מצאתי מבואר:

אות ה

סוכה העשויה ברשות הרבים בסימן תרל"ז סעיף ג' כתב הרמ"א לא יעשה סוכה לכתחלה בקרקע של חברו שלא מדעתו וכן בקרקע של רבים מיהו בדיעבד יוצא וכ' הרב מאמר מרדכי בסעיף קטן ד' דטעמו מבואר דנהי דקיימא לן בדיעבד יצא משום דקרקע אינה נגזלת מכל מקים לכתחלה אין לעשות כן והביא מה שכתב הרב מגן אברהם בסעיף קטן ג' דאף דקיימא לן בדיעבד יצא אין לברך על ישיבתה דנהי דאין בה משום מצוה הבאה בעבירה כיון דלא קניא כלל מכל מקום אין לברך עליה כמ"ש ריש סימן תרמ"ט וכתב על דבריו ולבי מגמגם הרבה דהא מסתמיות לשון הפוסקים דכתבו דהתוקף על חבירו והוציאו מסוכתו כשרה ויוצא בה לא משמע הכי דאם כן הוה להו לפרש כדי שלא יבא לידי ברכה לבטלה ועוד שהרי כתבו טעם דכשרה משום דקרקע אינה נגזלת וא"כ הוה ליה שאולה והכי איתא בש"ס לרבנן דקיימא לן כותייהו והרי בשאולה ליכא מאן דפליג דבעי ברוכי והוא הדין בגזל קרקע בעי ברוכי ולא דמי לסימן תרמ"ט דהתם גזלו מיהא אלא שקנאו בשינוי וכו' אלו תורף דבריו עיין שם. ואיני מבין דמאחר דמדמי לה לסוכה שאולה ממש איך נחה דעתו לומר דטעה הרמ"א הוא דנהי דבדיעבד יצא דקרקע אינה נגזלת מכל מקום לכתחלה אין לעשות כן דאמאי לא כיון דאינה נגזלת הרי היא שאולה והרי הלכה פסוקה שם בסעיף ב' יוצאין בסוכה שאילה וכן בשל שותפין והיינו ודאי דיוצאין בה לכתחלה ואם כן בעושה סוכה בשל רבים למה לא יהיה מותר לעשות כן לכתחלה ובהכרח לומר דלא מדמינן לסוכה שאולה לגמרי דודאי לא חשיבה סוכה שאולה כיון שעושה כן שלא מדעת בעלים ומשום הכי בסוכה שאולה מדעת בעלים לכתחלה נמי שפיר דמי מה שאין כן עושה סוכתו בקרקע חברו וכן בקרקע של רבים נהי דבדיעבד יוצא אבל איסורא מיהא עביד ואם כן גם לענין ברכה יש לומר שפיר דלא מצי מברך כיון שקיום המצוה היא בעבירה כן נראה לי כונת הרב מגן אברהם וכן פסק הרב מוהרש"ז בשלחן ערוך שלו שם סעיף י"א וז"ל וכל מקום שבארנו

שאין לעשות שם סוכה לכתחלה ועבר ועשה אף על פי שהיא כשרה כמו שנתבאר מכל מקום אין לברך עליה כיון שעל ידי עבירה באה סוכה זו לידו אין זה מברך אלא מנאץ עכ"ל. ואמנם בעיקר דין זה שפסק רמ"א והוא מדברי האור זרוע שהביא בהגהות אשרי וכמו שכתב בדרכי משה והא"ז למד כן ממה שאמרו בירושלמי ריש פרק לולב הגזול גמליאל זוגא עביד מטללתא בשוקא אמר ליה ריב"ל מאן שרא לך מי התיר לך לעשות כן לכתחלה דעד כאן לא שרו רבנן אלא בדיעבד אבל לכתחלה לא עכ"ל הנה לפי מה שפירש הרב פני משה שם דריב"ל דאמר מאן שרא לך סבירא ליה דסוכה שאולה פסולה ולכן ברשות הרבים פסולה דנהי דקרקע אינה נגזלת מכל מקום כיון דלאו דידיה הוא הוה ליה קרקע שאולה ופסולה אם כן למאי דקיימא לן כמאן דאמר דשאולה מותר לצאת בה אין ראיה מהירושלמי דאסור לכתחלה וכן ראיתי להרב בית השואבה בדינים השייכים לסוכה שאולה אות כ"א שהרבה לתמוה על מה שחידש הא"ז דאסור לכתחלה על פי עובדא דבירושלמי הנ"ל והוא תימה שהרי בירושלמי הכי איתא איזוהי סוכה גזולה פסולה כל שנכנס לתוך סוכת חברו שלא מדעתו כי הא דגמליאל זוגא וכו' וממ"ש איזוהי סוכה גזולה פסולה וכו' דמשמע אפילו בדיעבד מוכח דאליבא דרבי אליעזר דפוסל סוכה גזולה קאי ואם כן לרבנן דשאולה כשרה מרבויא דכל האזרח מהיכא תיתי לאסור וכו' עיין שם שלא ראה דברי הרב פני משה בזה אך באמת פירוש זה דחוק מאד דאטו ריב"ל לא ידע דרבנן מכשרי סוכה שאולה ואם כן מה זו שאלה מאן שרא לך הא רבנן שרו להדיא והלכתא כותייהו מסתמא ומה שנדחק בזה הרב בית השואבה דמשום דממשמעותא דקרא דתעשה לך מוכח דסוכה העשויה ברשות הרבים פסולה כרבי אליעזר אלא דמרבויא דקרא דכל האזרח הוא דמכשרי ואין זה פשוט כל כך לבני אדם דעלמא להכשיר וגמליאל זה עבד מדנפשיה בלתי שאלת חכם ולכן אמר ליה מאן שרא לך את מי שאלת והתיר לך כחכמים הלא פשטיה דקרי משמע כרבי אליעזר עכ"ל הוא דחוק ביותר והנכון כמו שאמר האור זרוע דלמאן דאמר שאולה כשרה קאי וסבירא ליה דמכל מקום לכתחלה לא יעשה כן דלא דמי לשאולה מדעת בעלים ונראה שהרב בית השואבה לא ראה בגוף דברי האור זרוע כי אם מה שכתב בדרכי משה בשמו. כי הספר הנכבד הזה הוא יקר המציאות ולא נמצא ביד כל אדם ולכן מצאתי חובה עלי להעתיק דבריו כמות שהן בהפר האור זרוע הגדול בחלק ב' סוף סימן ש"ב שדבריו ופירושו הם קודש לעין וזה לשונו ירושלמי פרק לולב הגזול סוכה גזולה איתי תני כשרה ואית תני פסולה רבי סימון בשם ריב"ל מאן דאמר כשרה כשגזל קרקע. ומאן דאמר פסולה כשגזל פסל אי אפשר שלא יקשור במחשב מלמעלן פירוש תרווייהו אליבא

דרבנן ומאן דאמר כשרה כשגזל קרקע דאינה נגזלת והויא לה שאולה וכשרה כרבנן אבל פסל דהיינו פסולת גורן ויקב שהוא נגזל פסול ופריך אפשר שלא יקשר בתמיה וכי אפשר לסכך שלא יקשור הרי קשרה ועשה בהם שינוי מעשה במעכב מלמעלה כלומר שלא עשה בהן מעשה גמור אלא קשר ועשה עניבה דה"ל שינוי החוזר לברייתו ולהכי פסול ובדאורייתא פליגי אבל השתא דאיכא תקנת השבים כשרה. רבנן דקיסרי בשם רבי יוחנן בין בזו ובין בזו פסולה דקרקע אינה נגזלת והויא לה שאולה ופסולה כרבי אליעזר וריב"ל כרבנן והלכה כריב"ל גמליאל דזוגא עבד ליה מטללא בשוקא אמר ליה רשב"ל מאן שרא זה פירש מי התיר לך לעשות כן לכתחלה דעד כאן לא מכשרי רבנן אלא בדיעבד אבל לכתחלה לא עכ"ל ולפי גרסתו ופירושו שפיר מוכיח מהירושלמי דגם למאן דמכשיר סוכה שאולה לכתחלה מיהא אין לעשות ברשות הרבים ואולם עוד הקשה הרב בית השואבה שנעלם מהא"ז והדרכי משה וכל הנמשכים אחריו בדין זה ברייתא ערוכה בתוספתא סוף פרק ששי דבבא קמא והובאה בירושלמי שם הלכה ח' על מה ששנינו גמל שטעון פשתן ועבר דרך רשות הרבים והדליק פטור וכן היה רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהדליק ברשות קתני שם וחכמים אומרים בין בזה ובין בזה חייב כגון אלו שמסככים על פתחי חניותיהן ברשות הרבים בחג אף על פי שיש להם רשות ובא אחר והוזק חייב עכ"ל התוספתא הרי דקתני שיש להם רשות והיינו דמותר לכתחלה וכן כתב הרב מגן אברהם בפירושו על התוספתא הנ"ל דמזה יש ללמוד שגם עתה העושין סוכה ברשות הרבים אין בהם משום גזל אלא שהרב מגן אברהם כתב הטעם משום דלב בית דין מתנה עליהם והוא כתב דלא היה צריך לזה אלא הטעם פשוט דכיון דהתורה רבתה דסוכה שאולה כשרה מדכתיב כל האזרח וכיון דאין קרקע נגזלת הוה ליה כשרה ושפיר דמי והעלה כן לדינא דלכתחלה נמי שפיר דמי דלא כהא"ז ודעמיה אלו תורף דבריו עיין שם באורך ולפום ריהטא שפיר קמותיב גם בגליון הש"ס ירושלמי בבבא קמא שם אף הוא היה מתכוין להקשות על דין זה מהירושלמי הנ"ל וכתב וזה לשונו (על מה שכתוב כגון אלו שעושין סוכות) עיין מגן אברהם סימן תרל"ז סעיף קטן ג' וברש"י סוכה ז' ע"א ד"ה וכן לשבת וצריך עיון עכ"ל כוונתו להקשות על המגן אברהם דאוסר לעשות סוכה ברשות הרבים מברייתא הלזו ואילו ראה דברי המגן אברהם בפירושו לתוספתא היה מגדיל התימה עליו אלא דמה שציין דברי רש"י הנ"ל לא זכיתי כעת להבין מאי בעי בזה דרש"י שם קאמר דאם עשה סוכה ברשות הרבים וכו' כיעויין שם ואין מדבריו לא תברא ולא סיעתא כמו שיראה הרואה:

ומצאתי שבשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא חלק א' סימן קנ"ד האריך מאד בדין זה וכתב שהרב מק"ח עמד בסתירת דברי הרב מגן אברהם ממ"ש בסימן תרל"ז למ"ש בפירושו על התוספתא דפרק ו' דמסכת בבא קמא ושכתב ליישב דדוקא סמוך לביתם וסמוך לקנותם דאינו מזיק כל כך דהוי כצדי רשות הרבים הוא דמהני לב בית דין מתנה עליהם אבל ברשות הרבים גמור שמזיק רבים לא מהני ומני"ר (השו"ם) כתב וז"ל אמנם נראה דלב ב"ד מתנה לא שייך רק באותם שדרים על אדמתם אם כן היה לב ב"ד מתנה עליהם אבל בזמן הזה שבטלה קדושת הארץ לא מצו בית דין מתנה על עכו"ם ובזה מיושב קושית המק"ח על המגן אברהם דלב ב"ד מתנה לא שייך היום שאנו בגלות ויד נכרי באמצע מה מועיל לב בית דין ודוקא בארץ ישראל שייך לב בית דין ואיני מבין איך יתיישב בזה קושית המק"ח מסתירת דברי המגן אברהם ממה שכתב בסימן תרל"ז למ"ש בפירושו על התוספתא לפי מה שכתב בשמו הרב בית השואבה שמדברי התוספתא למד שגם עתה העושים סוכה ברשות הרבים אין בהם משום גזל כנז"ל. וגם בעיקר דבריו דלא שייך לב בית דין מתנה כשיד עכו"ם באמצע כתבתי לפקפק על דבריו בשדי חמד בחלק הכללים במערכת ה"ה אות ט"ן (בד"ה והיה נלע"ד) עי"ש ואחר שהאריך לפלפל בזה כתב בדף ל"ח ע"ב דנראה לו היתר חדש לרשות הרבים דאף שכל בני העיר משותפים ברשות הרבים מ"מ הוי כסוכת השותפין שחציה שלו וחציה שאולה בידו וכמו שכתב הריב"ש בסימן שנ"ז ובשעה שהוא משתמש היא כולה שלו ואם כן הוי היתר פשוט וכתב ששוב מצא בכפת תמרים בחידושיו לסוכה דף ל"א שכתב דמסכך ברה"ר הוה ליה סוכת השותפין וכמ"ש הריב"ש ושמח מאד על שזכה לכוין לדעתו אלו תורף דב"ק (ובציוני רבינו ציין בדין זה כרם חמד ח"ג דף י"א ע"ד):

אות ו

סוכה שסיככה בחבלים של פשתן פסולה כמו שכתוב בסימן תרנ"ט סעיף ה' עי"ש ולהרב בית השואבה בדינים השייכים למין הראוי לסכך אות כ"ו וכ"ז ומרן החבי"ף בספר לב חיים חלק ב' סימן ק"כ נסתפק אם מותר להעמיד הסכך בהם וכתב דכיון דאין פיסול החבלים מדינא לא אסרינן להעמיד בהם דהוי גזרה לגזרה עי"ש ויש גימגומים בדב"ק כמו שיראה הרואה שם ובבית השואבה הנ"ל והדין אמת ותמיה לי שכתב כן מדנפשיה ולא זכר דברי הריטב"א בחידושיו לסוכה דף י"א הביא דבריו הרב בית השואבה בדינים השייכים למין הראוי לסכך אות מ"ח דכל דבר שאין מסככין בו משום גזרה דרבנן לא אסרו להעמיד בו הסכך עיין שם וכן כתב באות י"א ובאות ב"ן ובפרי מגדים סימן תרכ"ט באשל אברהם סעיף קטן י"א כתב וז"ל מעמיד בדבר הפסול מדרבנן

נסר ד"ט וכדומה י"ל ל"ג דהוי גז' לגז' וצריך עיון ע"כ ולא ראה דברי הריטב"א הנ"ל דפשיטא ליה דמותר להעמיד בו:

אות ז

סוכה שנתנו בשטח גג שלה קנים של ברזל כדי להעמיד הסכך על גבן. הסוכה כשרה אף דהקנים של ברזל הם סכך פסול וראיה לזה ממה שכתב המרדכי ופסקי הרמ"א ריש סימן תרכ"ו דאם הניח סכך כשר על סכך פסול מיקרי עירוב וכשר וכל שכן בזה שאינו אלא להעמיד הסכך כשר ועוד ראיה ממה שכתב מרן שם סעיף ג' העושה סוכה בבית תחת הגג שהסירו הרעפים וכו' וכתב הרב טורי זהב שצריך שיהיה ביניהם ארבעה טפחים ושאם ינטל מן הסכך נגד הלאטיש יהיה עדיין צלתה מרובה וכו' והרב פנים מאירות חלק א' סימן מ"ד חולק על זה ומתיר ועיין לרבני האחרונים שהתירו ועוד ראיה ממה שכתב הרב גנת ורדים כלל ד' דאם עושים סוכה תחת הארובה שבחצר ובארובה יש שבכא של נחושת או מחוט פשתן הסוכה כשרה אף אם יניחו הסכך על גבי השבכה ממש. וכן ראיתי להרב בית יהודה סימן י"ז עיין שם גם הרב עיקרי הד"ט סימן ל"ב אות ו' כתב דמנהג קדום לסכך תחת שבכה של ברזל הקבועה ומעולם לא מיחו בידם חכמים עד כאן. ועוד ראיה מדברי הרב מגן אברהם סימן תרכ"ט סעיף קטן ט' שכתב דמה שאסור בסולם הוא משום שהוא עצמו סכך פסול עי"ש כך כתב מרן החבי"ף בספר לב חיים חלק ב' סימן ר"י והנה הראיה שהביא ממה שכתב הרמ"א ריש סימן תרכ"ו נראה דאינו ענין לו דבנדון שלו ודאי דלא שייך לאסור משום מסכך בסכך פסול אלא אם יש לאסור הוא משום מעמיד הסכך בסכך פסול שנחלקו בזה בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים עיין סוף סימן תר"ל ובית השואבה בדינים השייכים למין הראוי לסכך אות מ"ה ואילך וההיא דהרמ"א לא מיירי בהכי וכן מההיא דפסק מרן בסעיף ג' הנ"ל כמובן גם מהרב בית יהודה הנ"ל אין ראיה דאיהו מיירי במסכך תחת סריגי ברזל ושקיל וטרי אי איכא משום סכך פסול או משום שני סככים ומסיק דליכא משום צירוף סכך פסול ולא משום שני סככים עיין שם באורך וכן מדברי הרב עיקרי הד"ט שהביא אין ראיה כמובן. אך מה שהביא ראיה מדברי הרב גו"ר ודאי דהיא ראיה נכונה שהרי כתב דאף שיעמידו הסכך על גבי השבכה הסוכה כשרה וביאר הטעם דאף על גב דיש לחוש לסברת האומרים דאסור להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה מכל מקום כיון שמחובר לקרקע בטל אגב קרקע ואינו מקבל טומאה עיין שם ולפי זה אם קנים של ברזל שהזכיר מרן החבי"ף הם קבועים בקרקע כמו שנהגו לעשות מחדש שעושים סוכה שכל דפנותיה מברזל וכן שטח הגג וקובעים אותה בקרקע (שלפי הנראה על זה הוא מה שחקר מרן החבי"ף

שנתחדש דבר זה מקרוב בזמנינו) יש להביא ראיה מדברי הרב גו"ר הנ"ל אך תמיה לי שלא ראה מה שכתב הרב בית השואבה בדינים השייכים למקום הראוי לעשות סוכה אות י"ו על דברי הגו"נ הנ"ל דכיון דנחושת אינו גידולי קרקע וכי היכי דאסור להעמיד בדבר המקבל טומאה הכי נמי בדבר שאינו גידולי קרקע אם כן להאי טעמא לא מהני מידי מה שמחובר לקרקע ולכן העלה דלא כהרב גו"ר עיין שם ועיין לידי"ן הרב יקהיל שלמה נר"ו בסימן תרכ"ט דבתחלה רצה להביא ראיה להכשיר הסוכות הללו שנתחדשו מקרוב על פי דברי הגו"ר ולבסוף נראה דחזר בו מפני מה שראה להרב בית השואבה הנ"ל עי"ש:

אות ח

דבר המקבל טומאה מרבנן יש אומרים דמותר לסכך בו עיין תרומת הדשן סימן צ' והבית חדש הביאו בשם מרדכי סוף פרק קמא בשם הרא"ם ואנן קיימא לן דאין מסככים בהם ומכל מקום אי ליכא כי אם זה יש לומר ספק פלוגתא מסככין ואין מברכין ואם נשבר זה הכלי צריך עיון דהוי גזרה לגזרה כן כתוב בפרי מגדים סימן תרכ"ט במשבצות זהב אות ו' (עיין לקמן אות ט' לענין נשבר) ולא ביאר מי הם החולקים על הרא"ם ותה"ד דסברי דבמקבל טומאה מדרבנן מסככין ובבית השואבה בדינים השייכים למין הראוי לסכך אות ה' כתב דהתוספות בדף ה' ד"ה מסגרתו כתבו דפשוטי כלי עץ המקבלים טומאה מדרבנן אין מסככים בהם ושכן כתב הריטב"א בפרק קמא דסוכה וכן עיקר עד כאן וכן דעת התוספות בסוף פרק קמא דף כ' ד"ה מסככין בבודיא ע"ש גם הבית חדש בסעיף ב' הביא דברי התוספות הנ"ל ושם בסעיף ה' הביא מה שכתב האגודה לענין סולם דמשמע מהתורת כהנים דסולם וקולב אין מקבלים טומאה אפילו מדרבנן ואם כן כשר לסכך בו וכו' משמע דאם מקבל טומאה מדרבנן אין מסככין בו ובטורי זהב שם סעיף קטן ה' הביא דברי התוספות גם במ"ז שם סעיף קטן א' (סוף ד"ה הנה בסכך) כתב ומיהו אנן קיימא לן אף דבר המקבל טומאה מדרבנן פסול הוא עט"ז ה' וכוונתו למה שכתב הטורי זהב בשם התוספות ובשלחן ערוך הרב מוהרש"ז העתיק דברי המגן אברהם הא למדת דדין זה שנוי במחלוקת וסיים הפרי מגדים דבשעת הדחק דליכא אחר מסככין ואין מברכין:

וראה זה חדש בספר הנדפס מחדש עמודי אש לאחר המיוחד הגאון מוהר"י אייזישטיין נר"ו בסימן ו' אות ט' שהתפלא מאד על מה שמייחסים להרא"ם דמותר לסכך בדבר המקבל טומאה מדרבנן שהרי בס' היראי' סי' קכ"ג מפורש להדיא דאפי' בדבר המקבל טומאה מדרבנן אין מסככין בו וכתב דעל כרחין לומר דיש טעות סופר במרדכי והגיה

הלשון באופן שיהא מכוון ומוסכם למה שכתב בספר היראים וכתב דבזה יש ליישב תמיהת הביכורי יעקב על המרדכי ותה"ד דאיך למדו דדבר המקבל טומאה מדרבנן מותר לסכך בו מהא דמחצלת גדולה מסככין בה דשאני התם דאינו עשוי לשכיבה והרעיש העולם בזה ולפי מה שפירשתי דברי המרדכי אתי שפיר דאדרבא המרדכי הוכיח דאפילו מקבל טומאה מדרבנן אין מסככין בו ולפי זה אין שום דעה בעולם שדבר המקבל טומאה רק מדרבנן שיהא מותר לסכך בו וגם בשעת הדחק אין מסככין בו דלא כהפרי מגדים הנ"ל אלו תורף דבריו נר"ו והנה מלבד השינוי שיש בסברת הרא"ם עצמו בין מה שכתב בספר היראים למה שכתב בשמו הרב המרדכי עוד יש שינוי בסברת ר"ת דהמרדכי כתב בשמו דמפרש ההיא דאמרינן בפרק קמא דבבא קמא מפץ במת מנין ק"ו וכו' דבמפץ של עץ איירי וכו' ואילו בספר היראים כתב דר"ת מפרש לה במפץ של גמי יעויין שם ולכן נראין הדברים כמו שכתב הגאון עמודי אש נר"ו דהוא טעות סופר במרדכי וכו' וגם צריך להגיה עוד במקום מה שכתוב במרדכי מחצלת של שיפא ושל גמי גדולה מסככין בה צריך להיות קטנה אין מסככין בה דמהא הוא דאית לן למילף דאפילו בדבר המקבל טומאה מדרבנן אין מסככין בה או שנדחוק להוסיף תיבת וכו' וכונתו על השינוי בסיפא קטנה אין מסככין כה ומכל מקום נראה דקושית הביכורי יעקב קשיא מיהא על התרומת הדשן שהוא הבין הדברים לכתבן ועל זה יש לתמוה דאיך יתכן שיאמר כן הרא"ם דשאני התם דאינו עשוי לשכיבה וגם מה שכתב בעמודי אש דלפי הגהתו במרדכי אין שום דעה בעולם דמותר לסכך בדבר המקבל טומאה מדרבנן ואפילו בשעת הדחק אין מסככין. לישרי לן מר בהא דודאי דעת התה"ד מיהא דבדבר המקבל טומאה מדרבנן מסככין בו ואם כן אפשר לסמוך עליו בשעת הדחק שאי אפשר בסכך אחר כלל ומוטב שיעשה סוכה כזו ויצא ידי חובתו לדעת התה"ד מיהא (רק שלא יברך על סוכה זו כמו שכתב הפרי מגדים) ממה שלא יעשה כלל ויתבטל לגמרי כמו שמצינו בכמה דינים שכן כתבו הפוסקים לעשות המצוה בשעת הדחק אליבא דמאן דסבירא ליה הכי אלא שאין לו לברך שלא ליכנס בספק איסור כמו שרשמתי במערכת ברכות סימן י"א אות י"ט עי"ש:

אות ט

כל דבר המקבל טומאה מדרבנן דאין מסככין בו מכל מקום אם ושבר עד שאין ראוי להניח עליו דבר להשתמש בו נראה פשוט דמסככין בו דהא שברי כלים המקבלים טומאה בדאו' דאין מסככין בהם הוא מדרבנן והוי גזרה לגזרה ומה גם דאיכא מאן דאמר דכיון שאין מקבלים טומאה אלא מדרבנן אפילו כשהן שלמים מסככים ואף דנקטינן

דאין מסככים כשהן שלמים מכל מקום בשבריהם שרי כן נראה לי עיקר לדינא אלא כיון דהמגן אברהם סימן תרכ"ט ס"ק י"א כתב דאין להניח מרה ומגרפה על הסוכה אפילו נשברו יש לחוש להחמיר לכתחלה שלא לסכך בשברי כלים שהיו מקבלים טומאה מדרבנן אבל בדיעבד הסוכה כשרה ולהניח מרה ומגרפה שבורה (שאין ראוי להניח עליהם דבר) על גבי הסוכה שרי לכתחלה דלא כהמגן אברהם כן כתב בבית השואבה בדיני השייכים למין הראוי לסכך אות י"א והגיעו כפול באן ג"ן עי"ש והנה מדברי המחצית השקל ונתיב חיים על דברי המגן אברהם הנ"ל נראה בעליל דסברו וקבילו סברת המגן אברהם לאסור להניח מרה ומגרפה וכן העתיק בשלחן ערוך הרב מוהרש"ז אות י"ד אך בפרי מגדים במשבצות סעיף קטן ו' אחר שכתב דקיימא לן דאין מסככין בדבר המקבל טומאה מדרבנן סיים וזה לשונו ואם נשבר זה הכלי לא גזרינן דהוא גזרה לגזרה והוא כדעת הבית השואבה וקצת תימה על הפרי מגדים שלא זכר דברי המגן אברהם שבסעיף קטן י"א שכתב גבי פשוטי כלי עץ הרחבין קצת וראוי להניח עליהם דבר דמקבל טומאה מדרבנן כמו שכתבו התוספות וכו' וסיים אין להניח מרה ומגריפה על הסוכה אפילו נשברה עכ"ל הרי שכתב דגם בדבר המקבל טומאה מדרבנן אם נשבר נמי אין מסככין בו ואפילו להניחו על הסכך אוסר ואולי משמע ליה דאין הכרח מדברי המגן אברהם דיש לומר דמה שכתב ואפילו נשברה היינו כשגם לאחר שנשבר ראוי הוא להניח עליו דבר אבל אם לאחר שנשבר אינו ראוי להניח עליו דבר רק שנרצה לפוסלו משום שהיה מתחלתו ראוי להניח עליו דבר אפשר דמודה המגן אברהם דאין לפוסלו מאחר דמה שפסול מתחלתו הוא רק מדרבנן הוי גזרה לגזרה וכן הבין בדעתו בנתיב חיים וז"ל אפילו נשבר משמע דוקא שראוי לנוח עליו וזה אינו דאפילו אינו ראוי עכשיו מכל מקום פסולין לסכוך הואיל ומכלי קאתו ותחלתה היתה ראוי' לקבל טומאה כמו דף של נחתומין וכמו שפירש רש"י גבי מטלניות שאין בהם שלשה על שלשה ותוספות פרק ב' דף כ"ו ד"ה אין בו עכ"ל (דברי רש"י הם בדף ט"ו ע"ב ודברי התוספות הם בשבת דף כ"ו עיין שם) אלא דבמחצית השקל פירש דברי המגן אברהם דמה שכתב ואפילו נשברה כונתו דאף על גב דכשנשברה אין ראוי להניח עליו דבר מה מכל מקום כיון שפעם אחת היו ראוים להניח עליו והיו אז מקבלים טומאה פסול כמו שכתב בסעיף ב' כיון דאתי מדבר המקבל טומאה וכתב דלא ידע מה השיג עליו הנתיב חיים ונמצא שמדברי המגן אברהם אין כל כך הכרח ואולי מפני זה לא הביא הפרי מגדים מדברי המגן אברהם:

אך הרב בית השואבה הבין מדבריו כמו שכתב המחצית השקל והתפלא עליו דכיון דאין כלי כזה כשהוא שלם פסול לסכך אלא מדרבנן ושברי כלים המקבלים טומאה מדאוריתא דאין מסככין בהם אינו אלא מדרבנן אם כן מהיכא תיתי לאסור שברי כלים שאין מקבלין טומאה אלא מדרבנן דהוי גזרה לגזרה ועוד דכיון דלדעת המרדכי בשם הרא"ם כל שאין מקבל טומאה אלא מדרבנן מסככין בו וכן נוטה דעת התרומת הדשן אף דלא קיימא לן כן אלא כמו שכתבו התוספות והריטב"א מכל מקום בשברי כלים אלו מסתברא דגם התוספות והריטב"א יודו ומסיק לענין דינא יש לחוש לכתחלה שלא לסכך בשברי כלים המקבלים טומאה מדרבנן הואיל ונפק מפומיה דרב מגן אברהם אבל בדיעבד הסוכה כשרה ולהניח שברי כלי אלו (שאין ראוים להניח עליהם דבר) שרו לכתחלה ודלא כהמגן אברהם שאסר אפילו להניח על גבי סכך הסוכה עד כאן דבריו והנך רואה שדעת הנתיב חיים ומחצית השקל דאסור לסכך בזה ולדעת המחצית השקל כן הוא גם דעת המגן אברהם גם בשלחן ערוך הרב מוהרש"ז באות י"ד כתב כל פשוטי כלי עץ הרחבים קצת וראוי להניח עליהם דבר גזרו עליהם טומאה ואין לסכך בהם ואין להניחן על גבי הסכך אפילו אם נשברו כיון שהיו ראוים לקבל טומאה שעה אחת גזרו עליהם עד כאן והראה מקום להמגן אברהם עיין שם הרי שגם הוא הבין בדעת המגן אברהם דפוסל בכי האי גוונא אף שאין ראוים עתה להניח עליהם שום דבר רק משום שהיו ראוים שעה אחת סבירא ליה דגזרו עליהם ופסק גם הוא כן ומה שכתב הרב בית השואבה ומה גם וכו' עיין מה שכתבתי באות הקודם ומכל מקום נראין דברי הרב בית השואבה כטעמיה דמר דיש לומר דבכי האי גוונא גם להתוספות אין חשש מעיקר הדין ודי להחמיר לכתחלה אלא דקשה להקל נגד כל רבנן קדישי הנ"ל עד שנמצא באיזה פוסק קדמון שיורה להתיר ובשו"ת אגודת אזוב מדברי סימן ח"י נמשך אחר מה שכתב הפרי מגדים הנ"ל עי"ש:

אות י

בדין מחצלת שיש לה שפה דמפורש בשלחן ערוך סימן תרכ"ט סעיף ו' דאין מסככין בה כתב הרב מגן אברהם בסעיף קטן ו' בשם הרדב"ז דאם עשאה לסיכוך אפילו עביד לה שפה כשרה והרב מאמר מרדכי שם מפקפק על דברי הרדב"ז דיש לחוש למראית עין דמי יודע שזו נעשה לסיכוך הרי השפה מוכיח דנעשה לכלי וכמו שכתב הרא"ש וכו' עי"ש והרב הלבוש כתב בפירוש דביש לה שפה אפילו עשאה לסיכוך לא מהני ואפשר שהוא מפני מראית עין וכמו שכתב במאמר מרדכי אלא דלפי מה שכתבתי באות הקודמת בשם פרי מגדים ובית השואבה דבדבר שמה שאין מסככין בו הוא משום

גזרה לא אסרינן כשנשבר דהוי גזרה לגזרה נראה דלדעתם לא יתכן לומר טעם זה בדעת הרב הלבוש שהרי כתב ואפילו עשאה לסיכוך ואפילו אם נטל שפתה אין מסככין בה ואילו היה פיסול עשאה לסיכוך משום מראית עין לא היה לנו לאסור בזה דנטל שפתה דהוי גזרה לגזרה ופשוט דאין לומר דמה שכתב אפילו נטל שפתה קאי רק אעשאה סתם ולא אעשאה לסיכוך דזה ודאי הוא דוחק גדול והרי הוא בבל יאמר כלל דמסתמא ודאי אדסמיך ליה קאי. ובכן יפה אמר חנ"ן הר"ב בית השואבה בדינים למין הראוי לסכך אות ל"ג דיש לתמוה על דברי הרב הלבוש דמבואר בתשובת הרא"ש ופסק כן בלבוש בסעיף ג' לסכך בקנים אף שיש להם בית קבול משום שלא נעשה הבית קבול לצורך קבלת דבר ושהביא ראיות ממתני' פרק ד' דמקואות סילון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב באמצע וכו' והם הראיות שהביא הרדב"ז להכשיר מחצלת שיש לה שפה אם עשאה לסיכוך ואם כן איך כתב בסעיף ו' דביש לה שפה אפילו עשאה לסיכוך אין מסככין בה והעלה דהעיקר לדינא כדברי הרדב"ז דבמקום שאין מנהג ידוע אפילו מחצלת שיש לה שפה אם עשאה בפירוש לשם סיכוך מסככין בה דלא כהרב הלבוש אף שלא ראה דברי המגן אברהם שהעתיק בשתיקה כהודאה דברי הרדב"ז העלה לדינא כן וכל שכן לדידן דאזינן שכן דעת המגן אברהם ומה שפקפק במאמר מרדכי הנ"ל דיש לחוש למראית עין כמו שכתב הרא"ש יש לומר דדוקא בעיר שידוע מנהגם הוא דקאמר הרא"ש דמי יודע שעשה לשם סיכוך דמסתמא תולין לומר שעשה כהמנהג אבל במקום שאין ידוע המנהג לא חיישינן שיאמרו שעושה באיסור ועיין בישועות יעקב סעיף קטן ג' מה שהאריך לתמוה על סברת הרדב"ז ועל המגן אברהם שהביא דבריו ונראה בעליל כי לא ראה גוף תשובת הרדב"ז (והעתיקה בבית השואבה שם) ואיהו מדנפשיה מיהדר אטעמא ואמר מר דאין לומר דכיון שעשה לסיכוך לא חשיב שפה קבול כיון דלא נעשה לקבלה דאם כן מאי מקשי הש"ס סוכה י"ט ע"ב דיוקא אדיוקא לימא דרישא מיירי באין לה שפה וסיפא ביש לה שפה עי"ש ואף כי נראה שקושיא חזקה היא מכל מקום כיון שהרא"ש למד והוכיח ממתניתין דסילון הנ"ל דלפי האמת יש לחלק בין נעשה לקבלה ללא נעשה לקבלה ודאי שאין לדחות הוכחתו מפני קושיא זו וכל קושיא יש לה תירוץ ואין לדחות בזה דברי הקדמונים ועל כן נראה עיקר כמו שכתב הרב בית השואבה אלא שצריך לעיין באליה רבה ואליה זוטא שרמז בפרי מגדים על דברי המגן אברהם הנ"ל ואין מצוי אצלי עתה ראיתי בספר עמודי אש סימן ו' אות ט' דף נ' סוף ע"ב שהביא דברי הישועות יעקב הנ"ל וכתב דלא ראה בגוף תשובת הרדב"ז וכו' וקושיתו מהש"ס לא קשיא מידי דהא בלאו הכי הוה מצי למימר כאן במחצלת של טבריא כאן במחצלת אושא כמו שהקשה בערוך

לנר דף ל"א ובתירוצו מתורץ גם קושית הישועות יעקב עד כאן ואין מצוי אצלי ספר ערוך לנר לראות דב"ק ובשו"ת שואל ומשיב מהדורא תניינא חלק ד' סימן קנ"ד האריך לפלפל בדברי הרדב"ז וישועות יעקב הנ"ל עי"ש ועיין בשו"ת אגודת אזוב דברי סימן י"ז במחצלאות שבזמן הזה שאין עיקר עשייתן לשכיבה ולקבלת שום דבר רק לכסות בהם מיני סחורות שלא יתקלקלו מגשמים ושלג אם נשברו אם מותר לסכך בהם כיון שאין מקבלים טומאה כשהן שלמין אלא מדרבנן וציינתיו באות הקודמת:

אות יא

בדין שפודין של עץ אי כשרים לסכך האריך הרב בית השואבה דינים השייכים למין הראוי לסכך אות ד' לתמוה על מה שכתב מרן הבית יוסף ורב הלבוש דשפודין דשנינו במשנה דפסולין הם של עץ הלא של עץ אין מקבלים טומאה אפילו מדרבנן ומסיק לענין דינא נראה לי עיקר דשפודין של עץ כשרים לסכך דפשוטי כלי עץ נינהו ואין מקבלים טומאה אפילו מדרבנן והמעיין בפרי מגדים באשל אברהם ריש סימן תרכ"ט וכן במחצית השקל שם ובדברי מנחם בהגהת בית יוסף יראה דיש שפודים של עץ דמקבלים טומאה מדרבנן ואסור לסכך בהם ואם כן מתפרש שפיר שפודין דתנן במתניתין דהם של עץ וכדפירשו מרן הבית יוסף והרב הלבוש והרב טורי זהב בתרכ"ט סעיף קטן ד' ודלא כהרב בית השואבה שהרעיש את הארש בזה כיעויין שם:

אות יב

מטלניות של בגד שלא היה בהם מעולם שלש על שלש אם כשנארגו לא היה בדעתו של האורג לארוג בהם יותר מסככין בהם אבל אם היה בדעתו של האורג לארוג בהם יותר אף על פי שעדיין לא נארגו יותר אין מסככין בהם דאריג כל שהוא מקבל טומאה כשדעתו לארוג בו עד שלשה כן כתבו התוספות שבת דף כ"ו (סוף ד"ה אין בו) אבל לפי מה שכתב הרמב"ם והשה"ג והרשב"א בחידושיו לשבת והריטב"א בחידושיו לסוכה דטעם פיסול אניצי פשתן משום שנשתנה וכאילו אינו מגדולי קרקע ויצא מכלל פסולת גורן ויקב אם כן גם במטליות שלא היה בהם מעולם שלש על שלש ולא היה בדעתי לארוג בהן יותר אין מסככין בהן אף על גב דאין מקבלים טומאה הואיל ונשתנו וכו' כמו באניצי פשתן וכן עיקר לדינא כן כתב הרב בית השואבה בדינים הראוים לסכך אות יו"ד ולפי הנראה מה שכתב בשם התוספות נהפוך הוא שהרי על מה שאמרו בש"ס תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר כל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש ומסככין בו חוץ מפשתן כתבו שם התוספות וקשה לרשב"א דאפילו אם לא נארג בו מעולם שלש על שלש מקבל טומאה דאריג כל שהוא טמא ואין מסככין בו ויש לומר דהתם מיירי

כשאין בדעתו לארוג בו יותר והכא מיירי כשיש בדעתו לארוג יותר הילכך אם אין בו שלש על שלש טהור עד כאן דברי התוספות הרי להדיא היפך ממה שכתב בשמם בבית השואבה הנ"ל ואין לומר דבתוס' יש טעות סופר וצריך לומר בהיפך דהסברא פשוטה כן הוא כמו שכתוב בתוס' לפנינו ולהגיה בבית השואבה גם כן קשה וצריך עיון:

אות יג

צמר גפן וקנבוס שאין מטמאים בנגעים אם נידק וניפץ אין מסככים בהם כיון שנשתנה צורתו והוי כאילו אינו גידולי קרקע כן כתב המגן אברהם תרכ"ט סעיף קטן ג' לפי טעם הרמב"ם בפיסול אניצי פשתן ועיין שבת דף כ"ו ע"א תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר כל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש ומסככין בו חוץ מפשתן וקשה הרי נשתנה צורתו ואין נוח לי לומר דמסככין בו דקתני היינו מן התורה ואין הכי נמי דמדרבנן אין מסככין כיון שנשתנה צורתו אך ראיתי בבית השואבה בדינים השייכים למין הראוי לסכך שכתב בשם הרשב"א בחידושיו דזו סברת רשב"א אבל לרבנן אפילו אינו טווי דאינו ראוי לקבל טומאה ואפילו תרי ולא דייק ואי נמי אפילו שאר מינים אין מסככים בהם דלאו פסולת גורן ויקב נינהו עי"ש באות י"ח ושם באות י"ט כתב בשם חסדי דוד בפרק ב' דשבת דצמר גפן וקנבוס כיון דאין מקבל טומאה מסככין בו ושמפני זה לא הוצרך הרמב"ם לכותבו בפירוש בהלכות סוכה כיון שכבר כלל לנו דכל שאינו מקבל טומאה מסככין בו והרבה לתמוה עליו דמכל מקום פסול משום שנשתנה צורתו כמו שכתב הרמב"ם גבי פשתן ומדברי הרשב"א הנ"ל ושכן כתב הבית חדש (והמגן אברהם) ושכן עיקר עי"ש והפרי מגדים בספרו ראש יוסף על מסכת שבת שם הקשה על סברת הרמב"ם דפוסל משום שנשתנה צורתו דאם כן סיככה במטלניות בסוכה דף ט"ז ע"א וברמב"ם וטור דפסולה מאי איריא משום גזרה אטו שלש על שלש תיפוק ליה שאין צורתו עומדת ומאי מסייע ליה לכרעי המטה דניכר שהוא עץ ואם ירצה ה' בפריי יבואר עכ"ל ולפי הנרא' יש טעות סופר וצריך לומר מכרעי המטה וכוונתו לומר דאין לדחות דמה שאמרו בש"ס דמטלניות פסולות אינו אלא משום שינוי צורה וכדעת הרמב"ם דאם כן היכי בעינן לאתויי סייעתא בדף ט"ו ע"ב לרבי אמי דאמר סככה בבלאי פסולה ממתניתין דאו בארוכות המטה דהא התם לא נשתנה צורתו דניכר שהוא עץ ועיינתי בפרי מגדים סימן תרכ"ט וכעת לא ראיתי שדבר מזה ומה שלא הוקשה לו מדתני רשב"א בודאי הוא על פי דברי הרשב"א דרבנן פליגי בזה וק"ל:

אות יד

דפנות הסוכה אם כשרים מדבר הפסול לסכך כתב בדרכי משה סימן תר"ל דכל הפוסקים כתבו סתם דכל הפסולים הם לסכך אבל האור זרוע כתב דהיינו דוקא דברים הפסולים מדרבנן אבל דבר הפסול מדאורייתא כגון דבר המקבל טומאה או שאין גידולו מן הארץ פסול אף לדפנות וכן מייתי לה התם מירושלמי עכ"ל משמעות דבריו הוא דהאור זרוע פוסל מן הדין ויש לדקדק דבהגהות אשרי פרק קמא דסוכה סימן כ"ד כתב בשם האור זרוע לפי הירושלמי צריך ליזהר שלא לעשות הדפנות מדבר המקבל טומאה או שאין גידולו מן הארץ עד כאן ומשמע דאינו פוסל מן הדין אלא זהירות בעלמא הוא דצריך ליזהר ועיין בבית חדש ריש סימן תר"ל שנרגש ממתניתין דכולן כשרות לדפנות ומיישב דאחבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים דסמיך לה קאי וסיים דאף דמן הדין כשר בעל נפש יחוש למה שכתב ההגהות אשרי בשם האור זרוע ע"ש ומרן חיד"א בברכי יוסף כתב דלית דחש לזה וכן כתב בבית השואבה בדיני דברים הפוסלים לדפנות אות א' ובמחזיק ברכה דקדק בדברי ההג"א דמאי זהירות דמשמע דלאו מדינא אלא זהירות בעלמא הלא לפי נוסחתו בירושלמי דנראה שהוא גורס מכאן שאין עושין דפנות בדבר המקבל טומאה וכמו שכתב היד אהרן וכו' אם כן אסור לעשות דפנות מדבר המקבל טומאה ומאי לשון זהירות דנקט ואין לומר דכונתו דלתלמודין אין קפידא אך יש ליזהר משום הירושלמי והוא רק זהירות דקיימא לן כש"ס דילן דאם כן הכי הוה ליה למימר צריך ליזהר דלפי הירושלמי אי לעשות וכו' ויש ליישב עכ"ל. ויש לפקפק דאיך שייך לומר דקיימא לן כש"ס דילן היכן מצינו בש"ס דילן דלדפנות כשר דבר המקבל טומאה וכו' (דודאי אין כונתו על מתניתין דכולן כשרים לדפנות דאם כן אחריות מתניתין גם על הירושלמי איתיה וכבר תרגמה בבית חדש דקאי אחבילין כנז"ל) ובכמה מקומות פוסקים כהירושלמי כל שאינו מפורש בש"ס דילן בהיפך כנודע ולפי הנראה לא ראה דברי האור זרוע בגופן שלהן כי לא נתפשט בזמנו ספר האור זרוע הגדול ואנן דזכינן זכיה דאורייתא שנתפשט בזמנינו ספר האור זרוע הגדול עינינו הרואות בספר הא"ז דאינו פוסל מן הדין והאמת הוא דסבירא ליה דש"ס שלנו סבירא ליה דכשר ורק משום שנמצא להחמיר בירושלמי יש ליזהר והוא דבחלק ב' סימן רפ"ד הביא מה שאמרו בש"ס דילן דף ז' ע"ב תנו רבנן חמתה מחמת סיכוך ולא מחמת דפנות רי"א אומר אף מחמת דפנות וכתב וליתיה לדרי"א אלא קיימא לן כרבנן חמתה דפסול בא מחמת סיכוך ולא מחמת דפנות עד כאן וכתב המרדכי בסימן תשל"א בשם ראבי"ה דלרי"א הוא הדין דאין עושין מחיצה בדבר המקבל טומאה ולא בכל דבר שיש קפידא בסכך ולית הלכתא אלא כרבנן

עד כאן וכן כתב בהגהות אשרי פרק קמא דסוכה סימן ח' בשם הא"ז הלכתא כרבנן דעושין מחיצה בדבר המקבל טומאה עד כאן ונכון בעיני לומר דהג"א הלזו מקומה בסימן יו"ד ששם הביא הרא"ש הא דפליגי רי"א ורבנן עי"ש וכונתו כמו שכתב המרדכי בשם ראבי"ה דכי היכי דפליגי בחמתה מחמת דפנות הכי נמי פליגי בכל דבר הפוסל לסכך ונקיט הא"ז כסברת רבנן כנז"ל ושם בסימן רפ"ט הביא הירושלמי דפרק קמא דסוכה הלכה ו' וגריס מכאן שעושים דפנות בדבר שאינו מקבל טומאה ונרגש מדתנן וכולן כשרים לדפנות וכתב דיש לנו לפרש דקאי אחבילי קש וכו' דכשרין מדאורייתא אפילו לסכך ורבנן הוא דגזור ובדפנות לא גזור וסיים וכפי זה היה צריך להזהר שלא לעשות הדפנות מדבר המקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ עכ"ל הנה מבואר דעת עליון דמן הדין קיימא לן כרבנן דרי"א דחמתה מחמת סכך ולא מחמת דפנות ולדידהו הוא הדין דכל שאינו ראוי לסכך כשר לדפנות אלא דלפי שבירושלמי נמצא מאן דסבר דגם דפנות עושים בדבר שאינו מקבל טומאה נכון ליזהר וגם כתב בלשון היה צריך ליזהר וכלומר אך אין אנו נזהרים בחומרא זו וכמו שכתב רבינו חיד"א דלא ראינו ולא שמענו הנשכח כדין עבד חסיד מן הארץ הדפנות כסכך ומבואר דגירסתו בירושלמי לא גירסתינו וכמו שכתב בשם הרב יד אהרן וגם מה שכתב רבינו הבית חדש ליישב מתניתין דכולן כשרות לדפנות כיוון דעתו לדעת הא"ז כנז"ל ועיין בשו"ת שואל ומשיב מהדורא תליתאה חלק ב' סימן קפ"ט ויש לפלפל בדבריו כמו שיראה הרואה ולא ראה דברי הדרכי משה ובית חדש הנז"ל וגם גוף דברי הא"ז ומסיק דאין שום חשש על הדפנות מדבר המקבל טומאה וכן כתב האליה רבה נוהגין (צריך לומר אין נוהגים) כהא"ז עיין שם באורך ועיין בשו"ת עמודי אש הנדפס מחדש בדף נ' ע"ג ובשערי תשובה כתב ולשון הג"א צריך עיון ולא פירש מאי קשיא ליה בגויה ואם מה שדקדק במחזיק ברכה על זה אינו כדאי להצריך עיון (ובציוני רבינו מצוין בדין זה כנסת הגדולה חדש חוברת ג' צד 46):

אות טו

מה שנהגו לתלות בדופני הסוכה אדרות וטאפטיס של צמר ותופרים אותם בחוט ראיתי לחכם אחד שלא הניח לתופרם בחוטי פשתן או שספק פשתן משום כלאים כדקיימא לן דאפילו עשר מצעות זו על גב זו והתחתון כלאים אסור לישב על העליון והכא אף על פי שנותנים סדין לפני האדרת וכרים וכסתות אסור לפי שנכפף תחתיו ונכרך האדרת עליו ולי היה נראה להתיר אפילו בשל פשתן כמו שכתב מרן ביורה דעה ריש סימן ש"א אבל כשהן קשים וכו' והכא כולהו איתנהו ביה קשים וריקנים ונתונים על גבי דופן של עץ או אבן באופן שאין גופו נכפף תחתיו שוב ראיתי בספר בית הילל שם סעיף

י"א שכתב והוא הדין וילון ושאר דברים של צמר התפורים בחוטי פשתן אסור לתלות ולחבר בכותלי הבית שיושבים וסומכים עצמם בכלאים וראיה ממ"ש בהגהות מנהגים נויי סוכה אין לתלות שעטנז ונראה דהיינו דוקא במקום שיושבים וסומכים עליהם אבל אם תולין למעלה מישיבתו מותר לתלותו עד כאן דברי הבית הילל וכן שמעתי מהרב מוהר"י אלגאזי דבאזמיר מכריזין חוט כשר לסוכה אם כן צריך ליזהר שיהיה בודאי חוט כשר שלחן גבוה סימן תר"ל. מה שכתב הבית הילל דהיינו דוקא וכו' עיין מגן אברהם סימן תרל"ח סעיף קטן ט' שכתב כן בפירוש בשם ד"מ ומוהרי"ל והגמ"ן אין לתלות בסוכה שעטנז אלא אם כן גבוהים מתשמיש אדם עד כאן:

אות טז

סוכה שאחת מדפנותיה היא מחיצת הבית והגג בולט למעלה גבוה מן הסכך אפילו למאן דאמר דאף כשאין הדפנות מגיעות לסכך אמרינן דופן עקומה הכא לא מהני וכו' וצריך שימלא האויר בסכך כשר עד כותל הבית יקהיל שלמה סימן תרל"ב בסם הרב בני דוד פאלקון דף ט' עמוד ד':

מפתחות מערכת סוכה

סימן א (בחיוב סוכה וברכותיה)

שלוחי מצוה שפטורין מן הסוכה אם הוא דוקא כשעושים המצוה בחנם או אף אם מקבלים שכר אות א':

אם ירדו גשמים בלילה ראשונה שחייב לאכול כזית אם יברך ות ב':

ואם בערב סוכות ירדו גשמים ולא יכלו להסיר הרעפים אם מותר להסיר הרעפים על ידי עכו"ם מערב יום טוב כשציוה לעכו"ם על זה מעיו"ט שם:

נשים אם רשאות לחייב עצמן לישב בסוכה ולברך כמו בכל מצות עשה שהזמן גרמא או דמי לציצית אות ג':

אם נאנס בלילה ראשונה ולא אכל אם יש לו תשלומין אות ד':

אם בלילה ראשונה שהיה צריך להקדים ברכת סוכה לברכת שהחיינו טעה והקדים שהחיינו לברכת סוכה אות ה':

ואם בליל ב' צריך להקדים סוכה לשהחיינו שם:

מי שלא אכל בלילה ראשונה בסוכה אם חייב לברך שהחיינו בכניסתו ביום אות ו':

בשמיני עצרת דקיי"ל יתובי יתבינן ברוכי לא מברכינן וליכא משום בל תוסיף אם הדין כן גם אם אין האויר טוב ויש קור גדול דלולא המצות ודאי אין סוכתו ערבה לו אות ז':

אם מותר לישן בסוכה בשמיני עצרת אות ח':
ואם מותר לאכול בסוכה בשמיני עצרת מבעוד יום שם:
אם חל שמיני עצרת בשבת ושכחו שצריך לאכול בסוכה וערכו השלחן והדליקו הנרות בבית אם מותר להביא הנרות ע"י עכו"ם להסוכה אות ט':
בן חוצה לארץ שנתארח בארץ ישראל אצל בן ארץ ישראל מה יעשה בשמיני עצרת אם נגרר אחר הבעל הבית אות י':

סימן ב (בהכשר סוכה ודיניה)

סיכך על גבי עגלה הישן תחתיה אם יצא אות א':
בדין שלא לעשות הסיכוך קודם הדפנות אות ב':
אם מותר לעשות הסוכה על ידי עכו"ם אות ג':
סוכה שנפסלה ביום טוב אם מותר לתקנה על ידי עכו"ם אות ד':
סוכה העשויה ברשות הרבים אי כשרה אות ה':
אם מותר להעמיד הסכך בחבילי פשתן וכיוצא דברים שאינם פסולים מדינא אות ו':
סוכה העשויה מקנים של ברזל ונותנים הסכך על גבי הקנים של ברזל אם כשרה אות ז':
אם מותר לסכך בדבר המקבל טומאה מדרבנן אות ח':
דבר המקבל טימאה מדרבנן ונשבר אם מסככין בו אות ט':
מחצלת שיש לה שפה ועשאה לסיכוך אם כשרה אות י':
שפודין של עץ אי כשרין לסכך אות י"א:
מטלניות של בגד שלא היה בהם מעולם שלשה על שלשה אי כשרים לסכך בהן אות י"ב:
צמר גפן וקנבוס אם מסככים בהם אות י"ג:
דברים הפסולים לסכך אם כשרים לדפנות אות י"ד:
בסדינים שתולים בדפנות אם יש חשש כלאים אם מותר לתלותם בדפנות אות ט"ו:
דופן עקומה כשאין המחיצות מגיעות לסכך אות ט"ז: